

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1887. l.

XXVII. leto.

Pomen alterniranja na večrazrednicah.

(A. Lapajne).

Na večrazrednicah nastane začetkoma vsacega šolskega leta vprašanje: ali naj učitelj sè svojimi učenci preteklega leta stopi v višji razred, ali pa naj jih prepusti svojemu tovarišu, sam pa naj bode vedno v istem razredu? S prvo imenovanim ravnanjem, s tako zvanim alterniranjem, prevzame učitelj deco za šolo godno, poučuje jo v prvem, drugem, tretjem in višjem razredu, dokler ne prestopi v srednjo ali v ponavljalno šolo; sploh poučuje on toliko časa iste učence, dokler niso zadostili šolskim dolžnostim. V drugem slučaju ima vsak učitelj vedno isti razred tako, da vsako novo šolsko leto druge učence v pouk in izrejo dobí.

Katera imenovanih metod je boljša in bolj priporočena vredna in po kateri naj se torej splošno ravna na večrazrednicah?

Umé se, da ima vsaka svoje zagovornike in svoje nasprotnike, kakor ima i vsaka svoje prednosti in svoje zlé strani. Nekateri, vzlasti stareji učitelji, trdé, da naj ostane vsak učitelj vedno v istem razredu, ker s takim vedno enakomernem in enakim poučevanjem zadobí si pravo dejansko izurjenje in postane strokovnjak, tudi mu ni treba se za poučevanje pripravljati; mlajši učitelji pak so mnenja, naj se z učenci alternuje, ker ima ta metoda nasproti onej toliko prednosti ne le za učence, ampak tudi za učitelja, da nikakor ne gre, da bi se vedno po starem kopitu ravvalo.

Poskusimo teh najglavniše naštetí!

Z vstopom v ljudsko šolo zadobí otrok do sedaj mu neznanega ali pa k večjemu po besedi znanega novega gospodarja — učitelja. Do sedaj vseh spon prost, samo poln igrač, postane za njega na enkrat življenje jako resno in to nenadoma. Trda mu prihaja, da bi se navadil na nov stan in na njega dolžnosti. Po preteku več mesecev privadi se še le svojemu učitelju; v tem času spoznava, kaj sme in kaj ne sme storiti, kako zahteva to njegov učitelj, kako zopet ono.

I učitelju je začetno občevanje z učenci težavno. Treba je njih dobre in slabe lastnosti spoznati. Marsikateri je bil domá razvajen, z drugim so prestrogo ravnali; prvemu se toži po svojih sesticah in bratih, med tem ko slednji v učiteljevi osebi vidi pravega ostrihca; nekateri so bolehní, tako da je treba učitelju previdnemu biti in da natančno opozoruje in pregleduje, predno jih spozná in po tem svoje ravnanje, poučevanje in občevanje ž njimi zatrdno uravná.

Vsak učitelj ima svoje navade, prirojene ali pridobljene. Ta je strog; učenci ga morajo na prvo povelje ubogati; — drugi je premehak; dvakrat, trikrat mora vsako stvar zahtevati, potem mu jo učenci še leovoljno storé.

Tako bi lahko našli na stotine opazovanj, kateri kažejo, kako različno je poučevanje in občevarje v enem razredu od drugega.

Ko sta učitelj in učenec nekoliko mesecev v šoli skupaj, spozná prvi bolj ali manj natanko dobra in slaba svojstva svojega učenca; ta pa tudi instinktivno vé, kako se mora obnašati, česa sme storiti, česa ne, da bode prav. On pa tudi natanko vé, kje je skrajna meja učiteljeve potrpežljivosti, kdaj se sme zopet drugače obračati, da ne bode preveč neprav storil. Priden učenec pa tako dobro preračuni, koliko, kaj in kako mora se učiti, da bode svojega učitelja razveselil. Tako nastane pravo sporazumljenje mej učiteljem in učenci, ob enem pa tudi mej stariši in učiteljem. Prvi radostno poučuje, natanko popravlja, kjer vé, da ni prav; drugi ga zopet radi ubogajo, ker vedó, kaj naj delajo, da bodo pravo zadeli.

Na konci šolskega leta razidejo se učitelj in učenci. Kdor je pravi učitelj, težko in nerad zapušča mladino, katera mu je bila vse leto v pouk in izrejo izročena, kajti on pozná svoje bisere, bistre glave, on pozná svoje pridne učence, a še bolj so mu znani poredneži.

Na počitnicah odpočijeta se oba. Novo šolsko leto pride. Pri alterniranju dobí učitelj zopet iste učence, nekoliko razvajene vsled predolge prostosti; res prepusti mu njegov prednik v tem razredu nekatere repetente. Toda pomislimo, kaj so ti! Največkrat so to bolehní, šibki, premladi otroci, ali pa domá zanemarjeni; tudi niso mogli nekatere v preteklem letu zaradi domačih opravil, katere so jim nespametni stariši v preobilni meri nakladali, svojih šolskih dolžnosti v dovoljni meri izpolniti. Zadne se tudi na poredneže, to je istina, a ti se dajo s pravim ravnanjem predrugačiti, posebno ko se vé, s kom je opraviti.

Če tedaj učitelj iste učence dobí v pouk, precej vé, kje mu je z naukom začeti v novem šolskem letu. Znano mu je, česa in koliko vedó in znajo njegovi učenci brati, pisati, računati i. t. d.; on nadalje vé, kateri znajo svoje stvari prav dobro, kateri dobro, kateri pa tudi le zadostno, na katere je treba pri pouku bolj paziti, da ne šepetajo, da se ne igrajo itd.

Kako drugače pa je tam, kjer učitelj vedno druge učence dobiva. Treba je vednega opazovanja; s tem tedaj mnogo časa mine.

Če v tem vidimo jedno prednost alterniranja, je s tem še le rečeno, kake težavnosti mu nalaga vedno menjavanje učencev; o napredku, pri poučevanju se pa še nič ni omenilo. Kakšen razloček pa ima pouk?

Nekateri učitelj zahteva od svojih učencev, da mej poukom mirno sedé, da imajo roke na klopí, da tiho poslušajo, da se nobeden ne sme ganiti, in da potem pri ponavljanju v celih stavkih odgovarjajo i. t. d. Drugemu tak red ni toliko pri srcu. Mej tem, ko poučuje, tudi če se ta ali oni igra, mu je vse jedno. Zato pa delj časa ponavlja. Takih in enakih posebnosti ima mnogo vsak pouk v branji, pisanju, številjenju, natoroznanstvu, risanju i. t. d. Kako težavno je prvemu, predno svoj namen doseže, da si otroke tako pridobí in privadi; ko pa se je enkrat to v navado spravilo, treba mu je samo večkrat nadzorovati, pa vedno enako. Učenci se privadijo, česar njih učitelj zahteva, ubogajo ga, ker sprevidijo, da ga ubogati morajo, in disciplina je in ostane vedno enaka.

Ko ima enkrat učitelj tako navajene otroke in je on sam na tak red navajen, ostanejo oni enaki, in on je zadovoljen z njimi. Pri tem ne trpé ne učenci, ne učitelj.

Vse drugače pa je tam, kjer učitelj vsako leto dobí druge učence. Kako je treba te še le dresirati, predno se jih na navadi tak red, kakoršnega si učitelj želi; komaj pa jih je na to privadil, zadobí kmalu slednji drugega učitelja, kateri pa mnogo ovrže tega, kar jim je popred bilo sveto.

Pouk, disciplina, sploh vse poslovanje pri alterniranji je za učitelja lažje, pripravneje in koristneje, kakor pri menjanji učencev.

Vsak učitelj meni, da najbolje poučuje in izreja svoje učence in da noben drug ne zna tako dobro. Ako otroci vedno druge učitelje dobivajo, ostane njih izreja in pouk največkrat polovičarska. Kakor bi se vsak zidarski mojster prav lepo zahvalil, ko bi ga sred zidanja odstavili ali pa da bi mu vsak trenutek drugo užé začeto poslopje v nadaljno zidanje dajali ter bi raji vse popustil — tako je tudi učitelju na večrazrednicah.

Komaj naj učitelj po preteku prvega šolskega leta svoje otroke spozná in jim podlogo za nadaljno poučevanje podá, užé naj svoje pričeto delo prepustí drugemu, kateri bode mnogo tega, kar je on storil, ovrgel ali vsaj predrugačil. Temu se bode pa zopet jednako godilo. Podobno je to zidanju hiše, ki se vsled samih popravljanj, ko je dozidana, na kup podere.

Pa nadaljujmo! Pri alterniranji poučuje in izreja učitelj enakomerno, polagoma, korak za korakom, brez pre naglosti, vse se ujema. Njegov uspeh raste kakor zidovje pri zidanji. Recimo pa, da on to ali ono pokazi ali slabeje naredi; vsaj ima čas in voljo, da lahko popravi in tudi popravi. Ko on slednjič svoje otroke v življenje oddá, podoben je mojstru, ki je hišo dovršil. Kakor je ta hišo naredil, tako je učitelj svoj smoter gotovo dosegel. Da si morda njegov uspeh ni uzoren, gotov je pa, dosegel ga je. Kolikor bolj je bil učitelj priden, vesten, uzoren v izpolnovanji svojih dolžnosti, toliko večje vrednosti je njegov večletni sad.

Jalov je izgovor, da, ako je bil učenec pri večjih v delavnostih in sposobnostih ne-jednakih učiteljih, da kar je pri jednom premalo zadobil, pa je pri drugem toliko več se učil; — taka podloga njegove izreje in pouka je polovičarska in malovredna. Bolje malo, pa to temeljito, kakor mnogo, a površno.

Pri alterniranji ima učitelj priliko do nadaljne izomike metodike v pravem poučevanju in izreji. V teku treh ali štirih let ima obilo prilike, da sad svojega truda in delovanja opazuje. Njegovo občevanje z otroci in njegov pouk zadobi vsled mnogih in korenitih pripravljanj in mnogostranskih izkušenj najboljo podlogo in učitelj postane pravi strokovnjak. Ako pa učitelj vedno v jednom razredu, recimo 10 in več let, poučuje, postane stroj, dober za pouk v tem razredu in na tej šoli — za vsako drugo porabo, za drugo šolo — je pa skoro nesposoben. Ako slučaj hoče, da ga drugam prestavijo ali da avanzira do nadučiteljske službe — tedaj je kakor živinče pred novimi vratmi; treba se mu je začetkoma učiti, vse mu je neznano in novo. V slednjem slučaju i ni sposoben, da bi svoje kolege dobro nadziral, ter napake, ki jih ima ta ali oni, ne vidi.

Prihdnje deželne učiteljske konferencije nalog je, da se o tem zatrdno odloči in izreče. Zato bi želeti bilo, da bi tedaj kateri ud deželne konferencije to vprašanje sprožil.

Knjiga Slovenska

XIX. veku.

Vojteh Kurnik (Adalbert Kurnig) r. 9. avg. 1826 v Tržiču, kolar, pozneje v Ljubljani stolar, u. 3. nov. 1886. Nabiral je narodne pesmi, slovenske pregovore ter priobčevati jel v

a) Slov. Bčeli l. 1852, t. III., l. 1853. t. IV., v Janežičevem „Cvetju slovanskega naroda“ l. 1852, v Glasniku l. 1854, Šolskem Prijatlu l. 1855, Slov. Koledi l. 1858, Glasniku l. 1859, kjer se nahajajo pregovori, kitice slov. pregovorov, prislovice, narodne